

Nr. 3 - 2003 • 2. årgang

Magasin for fag, skole og utdanning

Lektorblad

Katedralskoler i 850 år

www.norsklektorlag.no

Foto: Øivind Larsen

Per Thorvald Larsen
Ansvarlig redaktør

OM Å ROPE ULV

Når jeg går tur en solfylt søndag i mai gjennom døsig villaveier på et høyst vanlig norsk tettsted, tenker jeg på hvilken stor ytre velstand boligfeltene forteller om. Alle hus er pent pusset opp, hagene er velstelte og det eneste som bryter roen, er snekringen fra et par etternølere som ennå ikke har fått ferdig dobbeltgarasjen. Avisene derimot forteller om et norsk samfunn med stigende arbeidsledighet, større forskjeller og sosial nød. Gjelder dette bare andre steder, ikke i villaveiene på stedet der jeg bor? Hvordan beskriver man virkeligheten riktig?

Samfunnsforskningen blir nok for enkel hvis man skal basere seg på ytre inntrykk fra søndagsturer i maisola. Men det er også et spørsmål om det er en skole i vårsol som statsråd Kristin Clemet møter, når hun er på sine mange skolebesøk. Selv sier hun at hun rundt på skolene ser en helt annen virkelighet enn den som lærerorganisasjonene beskriver for henne. Hun møter dyktige skoleledere, engasjerte lærere og elskverdige elever. Dette er noe annet enn den elendigheten lærerorganisasjonene forteller henne om.

Hva er da virkeligheten i norsk skole? Det er i hvert fall sikkert at en statsråd ikke møter hverdagen i norsk skole når hun er på besøk. Det ligger i tradisjonen for norsk gjestfrihet at man gjør sitt beste for at gjesten skal dra fornøyd hjem etter å ha fått servert det hun ønsker. Vi må regne med at rektor har fortalt om alle de fine prosjektene og vist fram det nye datarommet. Kanskje har noen elever fra musikklinja spilt og sunget så tårene kom fram.

Men akkurat som en skoleleder kan skissere en slags virkelighet for en statsråd på besøk, kan lærerorganisasjonene være med på å skape en virkelighet når de forteller medlemmene hvor dårlig det står til i norsk skole, og hvor skrekkelig framtida vil bli.

Et eksempel på det siste er de voldsomme reaksjonene fra noen lærerorganisasjoner på overføringen av forhandlingsansvaret fra Staten til KS. Statsrådens framgangsmåte var ikke akseptabel. Men alle de negative påstandene om framtiden i KS kan vise seg å være overdrevne. Selv har jeg vært ansatt i Østfold fylkeskommune i mer enn 25 år. Hvis fylkeskommunen hadde vært en helt umulig arbeidsgiver, burde jeg visst det nå. Fylkeskommunen har allerede nå ganske stor innflytelse over innholdet i den videregående skolen i fylket, så jeg synes det er rimelig forutsigbart hva skolene i fylket har i vente. Jeg kan være uenig i mye av det, men noen gigantisk katastrofe vil jeg ikke spå.

Hverdagen i norsk skole befinner seg nok klart mellom festtalene statsråd Clemet møter på skolebesøk, og transparentene du så i Utdanningsforbundets gatedemonstrasjoner mot KS.

Norsk Lektorlag har lagt seg på en fornuftig linje når organisasjonen beskriver skolehverdagen. NLL prøver å holde seg til fakta, uten å overdrive eller å ty til enkel politisk demagogi. Lærerorganisasjoner som alltid roper ulv, risikerer å miste troverdighet. Det er svært sjelden det er ulver i villaveiene i Østfold, og i norsk skole er det bare utstoppede ulver på naturfagrommet! Ingen er tjent med at KS blir et varig skremsbilde i norsk skoledebatt. Skolen må leve med kommune-Norge uansett, og de grunnleggende problemene i norsk skole i dag må løses uavhengig om Staten eller KS er forhandlingsmotpart. God sommer!

►► Katedralskolene jubilerer

►► Vellykket landsmøte i Norsk Lektorlag

Reportasjer og artikler:

Katedralskolene jubilerer	4
Festforestilling i Oslo konserthus	5
Rektor Paul Jasper	7
- Innvandrerelevne bidrar til mangfold og toleranse	8
Mellomoppgjøret som forsvant	9
- Norge ikke særlig amerikanisert	24
Folkemøte med Jon Hustad i Bergen	25
Tilstandsrapport for norsk skole i 2002	32

Fagtorget:

Norskfaget i allmennfaglig studieretning	15
- Fascismen og Holocaust uforståelige	19
Kort og historisk	21

Organisasjonsstoff:

Fra Sentralstyret	10
Vellykket landsmøte i Norsk Lektorlag	11
Gro Elisabeth Paulsen overtar roret etter Henning Wold	14

Faste spalter:

Tid for bok	22
Lesertorget	27
Advokatens spalte	30
Fra Dagboka	32

*Forsidebildet: Oslo katedralskole i morgensola. Bygningen er fra 1902.
Foto: Øivind Larsen.*

LEKTORBLADET

Magasin for fag,
skole og utdanning

Utgitt av Norsk Lektorlag
Nr. 3 - Juni 2003 • 2. årgang
ISSN: 1503 – 027X

Keysers gate 5, 0165 Oslo
Tlf. 23327994
Fax 23327990

E-post:
lektorbladet@norsklektorlag.no

Ansvarlig redaktør:
Per Thorvald Larsen
Redaktørens telefon: 48263310

Årsabonnement: kr. 280,-

Annonser: SE Media
ved Sissel Ellingsen
Boks 236, 1541 Vestby
Telefon: 64951998 eller
92839598

Utgivelsesplan 2. halvår 2003:
Nr. 4-03: 05.09
(Materiellfrist: 13.08)
Nr 5-03: 10.10
(Materiellfrist 20.09)
Nr 6-03: 14.11
(Materiellfrist 20.10)
Nr. 7-03: 12.12
(Materiellfrist 24.11)

Design & trykk: Flisa Trykkeri AS
ane.marte@flisatrykkeri.no

Fra innholdet

Stort jubileum også ved Bergen katedralskole. Foto: P.T.L.

KATEDRALSKOENE JUBILERER:

Norges eldste skoler 850 år

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norskuleforlag.no

Katedralskolene i Oslo, Trondheim, Bergen og Hamar feirer i år 850-årsjubileum. Trondheim katedralskole oppgir riktignok at skolen er 100 år eldre, men har sluttet seg til feiringene som er basert på opprettingen av erkebispepetet i Nidaros i 1153. Samtidig ble det opprettet domkapitler i Oslo, Bergen, Trondheim og Hamar. Stavanger katedralskole oppgir 1260 som sitt grunnleggelsesår, og Hamar katedralskole kan ikke vise til sammenhengende drift siden middelalderen. Kristiansand katedralskole ble grunnlagt i 1686.

De fire eldste katedralskolene har alle hatt 850-års markeringer i vår. Inspektør Jan Støren ved Bergen katedralskole forteller Lektorbladet om stor jubileumsforestilling som elevene hadde arbeidet med i 3 år på forhånd. Lektorbladet har besøkt Oslo katedralskole – som holder til bare noen få hundre meter fra Lektorbladets kontor i Oslo.

HØY KJENDISFAKTOR I OSLO KONSERTHUS:

Festforestilling høydepunktet i Oslo katedralskoles ukelange 850-års jubileum

Fra Oslo katedralskoles jubileumsforestilling i Oslo konserthus 10. mars. Tidligere elev Mette Jansson (t.h.) intervjuer de tidligere elevene Saera Kahn, Jostein Gaarder og Astrid Nøkleby Heiberg foran et jubileumskor av tidligere elever. Foto: Øivind Larsen

Det var ikke tilfeldig at det var Se og Hørs reporter som ble følgesvenn for Lektorbladet under festforestillingen i Oslo konserthus mandag 10.3. Det vrimlet av kjendiser både på scenen og i salen. Det var tidligere elever fra de siste 50 åra som preget arrangementet med Katta-elevene Petter Nome og Mette Jansson som programledere. På første rad satt kong Harald, som tok eksamen på Oslo katedralskole i 1955. Det ble en gedigen markering med kultur og musikk på scenen. Listen over tidligere elever på scenen var imponerende lang : Gudrun Waadeland, Harald Heide Steen jr., Paul

Nordenborg, Kristine Bratlie, Svein Erik Brodal, Tone Danielsen, Bente Børsum, Magne Heggdal, Ole Bøhn, Jens Stoltenberg, Jostein Gaarder, Astrid Nøkleby Heiberg og Geirr Lystrup for å nevne noen av dem. Men ubetinget størst jubel vakte det da tre "superoldinger" entret scenen – de pensjonerte lektorene Oscar Fjeld (92), Finn Havnevik (91) og adjunkt Berit Stavdal (87) som med vidd i replikken mintes livet på Oslo katedralskole i 50- og 60-åra.

Forestillingen var en gedigen minnestund for de siste 50 åra i skolens histo-

rie – og den matchet i så måte den store 500-siders minneboka "Gode Gamle Katta" som Øystein Eek har vært redaktør for. Boka inneholder bl.a. en alfabetisk liste over alle skolens elever de siste 50 åra – og har det samme monumentale preget som festforestillingen.

Jubileumsuka ble innledet med jubileumsgudstjeneste i Oslo Domkirke søndag den 9. Onsdagen var det kirkekonsertert ved skolens kor Peblingene. Før konserten holdt Karl Gervin foredrag om skolen i middelalderen. Torsdag den 13. arrangerte elevene jubileumsfest med musikk, dans og teater for nåvæ-

rende og tidligere elever og ansatte. Jubileumsuka ble avsluttet med et festmøte og mottakelse i Oslo rådhus for nåværende elever og ansatte.

I skolens gamle bibliotek var det en utstilling av middelalderskrifter fra 1100-tallet, utlånt av tidligere elev Martin Schøyen. Et klenodium i utstillingen var et originalt brev fra 1157, skrevet av Pave Hadrian 4 (Nicolaus Brekespear), som regnes for skolens grunnlegger.

Alt i alt en jubileumsfeiring utenom det vanlige, men så er jo 850 år et uvanlig tall i jubileumsøyemed i norsk skole!

Katta-elevene Anne Heuch og Øystein Foseid fra 1968 er idag medlemmer av NLL på Lillestrøm videregående skole. Foto: P.T.L.

*"Kanskje kommer kongen?"
Rektor Paul Jasper (t.v.), assisterende rektor Ivar Kristiansen og elevrådsleder Lisa Stephanie Legallais-Nilsson venter på kongeparet før jubileumsfeiring. Foto: P.T.L.*

Noen tidligere elever tok med ektefellen! Foto: P.T.L.

"Der hadde jeg det veldig hyggelig", svarte kong Harald fotografen på spørsmål om hvordan han mintes skoledagene på Oslo katedralskole. Foto: P.T.L.

Rektor på tradisjonsrik Oslo-skole:

Paul Jasper

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norskleksforlag.no

Rektor Paul Jasper på Oslo katedralskole tar imot Lektorbladet på et kontor som oser av historisk tradisjon – en hel vegg er fylt med århundregamle skinnbøker.

Historisk sus over biblioteket på kontoret til rektor Paul Jasper ved Oslo katedralskole. Foto: P.T.L.

- Er Oslo katedralskole Norges eldste skole?

- Muligens. Paven etablerte erkebispesetet i Nidaros og domkapitler i Bjørgvin, Viken og Hamar i 1153. Paven sendte kardinal Breakspear for å se til at de kirkelige lærestedene ble etablert, og vi vet ikke sikkert hvor han kom først. Kanskje kom han først hit siden vi ligger lengst mot sør. I begynnelsen var det en sangerskole for unge gutter som skulle bidra til kirkelige handlinger. Men reformasjonen førte til at mange kilder om den første tiden gikk tapt.

- Hvor gammel er dagens skolebygning?

- Den nåværende skolebygningen er fra 1902, men er jo bygd om flere ganger opp gjennom årene. Tradisjonen tilbake til middelalderen er bevart gjennom at skolebygningen fortsatt eies av Stiftelsen Oslo katedralskole, som låner

den ut til Oslo kommune gratis mot at kommunen har ansvar for vedlikeholdet.

- Hvor stor er skolen i dag?

- Vi har 7 paralleller allmennfag med 470 elever og ca.60 ansatte.

- Hva er det som er skolens profil i dag?

- Skolens profil er knyttet til bredden i det allmennfaglige tilbudet og stor fordypning. Vi har det bredeste språkfagtilbudet i hele landet med undervisning i hele 7 språk: Engelsk, fransk, tysk, spansk, italiensk, latin og russisk. Vi er også den skolen i Oslo med størst andel av dem som går videre med realfag: 6 av 7 elever velger å fortsette med matematikk etter 1.klasse.

- Er det virkelig elever som velger latin i dag?

- Hos oss lever latinen i beste velgående,

i 1.klasse er det 25 elever. Vi har faktisk hatt sammenhengende latinundervisning i 850 år! Vi er den eneste skolen i landet med 3-årig tilbud i latin.

- Er Oslo katedralskole en eliteskole?

- Jeg vil uttrykke det annerledes. Vi er en skole med mangfold og miljø. I Oslo er det fritt skolevalg, og vi er den mest populære ved inntak. Av dette følger at eksamensresultatene våre også er gode.

- Ryktene sier at dere har klart flertall jenter blant elevene?

- Dette er riktig og har med søkergrunnlaget til allmennfag å gjøre. Jentene har også bedre gjennomsnittskarakterer i grunnskolen når de søker hit. Mellom 60 og 70 prosent av elevene er jenter. Vi regner 2 jenter pr. gutt, så det kan jo være kjekt for guttene!

- Man kan vel ha motforestillinger mot at en skole har så mange flinke elever?

- Vi skulle nok hatt en større blanding av elever. Elevene burde vite at ikke alle er velfungerende. Noen elever får problemer, fordi de har vært vant til å være flinkest i klassen på grunnskolen der de kommer fra. Hos oss er kanskje hele klassen flinkere enn dem selv, og de takler ikke dette.

- Vil du nevne noe annet som gir skolen særpreg?

- Vi har klasser som er forbeholdt minoritetsspråklige elever. Dette utgjør 10% av elevene. Når vi regner med fremmedspråklige elever i de andre klassene, er ca. hver fjerde elev fremmedspråklig. Dette gjenspeiler godt samfunnet for øvrig og bidrar til mangfold på skolen, sier rektor Paul Jasper til slutt.

Skoletillitsvalgt Kristin Heffermehl: - INNVANDRERELEVENE BIDRAR TIL MANGFOLD OG TOLERANSE!

Lektorbladet møter Norsk Lektorlags skoletillitsvalgte Kristin Heffermehl i en travel pause på en planleggingsdag for lærerne. Kristin Heffermehl har fagkretsen norsk, tysk og latin og har vært ansatt ved skolen siden 1979. Hun var selv avgangselev på Oslo katedralskole på latinlinjen i 1965.

 Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norsklektorlag.no

2. klasse i latin har hatt prosjekt og har dekorert veggene i klasserommet. Kristin Heffermehl er klassens lærer. Foto: P.T.L.

- Hvordan er det å være ansatt ved en 850 år gammel skole?

- Jeg føler at jeg får mye gratis gjennom tradisjonene, bl.a. gjennom det helt enestående biblioteket med over 40 000 bind, som er skolens stolthet.

- Hvordan er det å ha så mange flinke elever?

- Jeg opplever ikke elevene mine som spesielt flinke, men som veldig forskjellige og ressurssterke. Det er ikke nødvendigvis de elevene som har best karakterer, som er de mest utfordrende elevene. Vi har krevende elever, og det

krever noe av lærerne som fagpersoner. Det er ikke noe lettvinnt å undervise her.

- Opplever elevene skolen som en eliteskole?

- Nei. I 1. klasse kommer de med forventninger om at det er en eliteskole. Men de finner fort ut at det er andre kvaliteter ved denne skolen. Jeg vil framheve det store innslaget av innvandrerelever. Dette er skikkelig ressurssterke elever som bidrar til større mangfold og toleranse.

- Merker du stort press i retning av alternative undervisningsformer her på skolen?

- Noen elever har idéer, men de har ikke så mange med seg. Undervisningsformene er ikke noe stridstema her.

- Hva vil du fremheve som spesielt positivt ved skolen?

- Da må jeg nevne de gode elevtradisjonene, for eksempel skolekoret Peblingene og Kattateatret. Miljøet er så mangfoldig. Her blir elevene integrert uansett hvordan de ser ut og kler seg!

- Hvordan opplever du å være latinlærer i dagens skole?

- Det er veldig interessant. Vi har dessverre problemer med å rekruttere elever i latin til 3. klasse. For 3. klasse burde man kanskje satset på regionale linjer, for eksempel for Oslo og Akershus.

- Norsk Lektorlag har bare 7 medlemmer på Oslo katedralskole. Hva tror du er grunnen til at NLL rekrutterer langt dårligere her enn for eksempel på naboskolen Elvebakken, som er en yrkesfaglig skole.

- Jeg tror hovedgrunnen er at den lokale lønnsfastsettelsen nok ikke har vært helt vellykket her, fordi vi er vant til å se på hverandre som like i kollegiet. Men jeg håper og tror at Norsk Lektorlag med tiden får flere medlemmer på Oslo katedralskole.

Mellomoppgjøret som forsvant

Natt til 1. mai kl.0030 ble mellomoppgjøret i statlig sektor avsluttet i det lederne for hovedorganisasjonene undertegnet forhandlingsprotokollen. Vi ber forhandlingslederen i Norsk Lektorlag, generalsekretær Otto Kristiansen, om å kommentere forhandlingsresultatet.

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norskleksorlag.no

- Jeg er selvsagt ikke fornøyd med at det ikke ble avsatt midler verken til sentrale eller lokale tillegg. Medlemmene vil nok oppfatte oppgjøret som et nulloppgjør. Likevel er det et faktum at statsansatte får en lønnsvekst i 2003 på linje med lønnsveksten i de andre forhandlingsområdene. Dette skyldes det store overhenget fra fjorårets oppgjør i statssektoren. Selv om vi ikke er enige med Staten når det gjelder størrelsen på overhenget, er dette likevel så stort i år at det ikke gav rom for rene lønnstillegg. Staten beregnet overhenget til 4,45 % inkludert Skolepakke II. Uten Skolepakke II blir det 3,65 %. I tillegg kommer en lønns- glidning på 0,5 %. Norsk Lektorlag og Akademikerne var uenige i at Skolepakke II-tilleggene ble inkludert, men uansett tallgrunnlag har vi fått minst 4 % lønnsvekst via fjorårets oppgjør.

- Men var det ikke noe positivt i oppgjøret da?

- Det var positivt at vi fikk en lønns-

Generalsekretær Otto Kristiansen er forhandlingsleder i Norsk Lektorlag. Foto: P.T.L.

ranti som innebærer at dersom lønnsveksten blant arbeidere og funksjonærer i industrien blir høyere enn de statsansattes i 2003, skal det føres nye forhandlinger tidlig i 2004 med virkning fra 1.1.2004. Det er verdt å merke seg at funksjonærgruppen skal med i beregningsgrunnlaget. Det er noe nytt.

- Betyr dette at vi får et ekstra lønnsoppgjør neste år?

- Det vet vi først når tallene for lønnsveksten i industrien i 2003 foreligger.

- Var det noe annet som var positivt i forhandlingsresultatet?

- Staten ville i utgangspunktet fjerne OU-ordningen (midler til opplæring av til-litsvalgte). Dette klarte vi å forhindre. For en mindre og ny fagorganisasjon

som Norsk Lektorlag hadde det vært svært uheldig å miste denne ordningen. Det er også positivt at det ikke ble noen endringer i de lokale forhandlingsbestemmelsene. Videre er det positivt at renten i Statens pensjonskasse vil bli satt ned.

- Hva vil du si til slutt?

- Selv om vi sikret flere goder, er det beklagelig at det ikke ble noe synlig resultat for medlemmene i form av mer penger i lønningsposen. Kanskje er det en fattig trøst at alle statsansatte er i samme båt, og at det heller ikke ble gitt lønnstillegg i det kommunale tariffoppgjøret som ble avsluttet parallelt med vårt, slutter generalsekretær Otto Kristiansen.

Fra Sentralstyret

Nye utfordringer for Norsk Lektorlag

Som ny leder i Norsk Lektorlag har jeg gleden av å ta over etter Henning Wold som har lagt en stø kurs for NLL. Gjennom hans tre år som leder har organisasjonen vokst, tatt form og vunnet en posisjon innenfor organisasjonslivet. Det er godt å kunne ta over vervet som leder når forgjengeren på denne måten har lagt et så godt grunnlag. Min oppgave blir å bygge videre på dette fundamentet. Som sentralstyremedlem i tre år har jeg lært organisasjonen vår grundig å kjenne. Dette er et utgangspunkt for å ta fatt i de utfordringene vi nå står overfor.

Det blir selvfølgelig en hovedoppgave å bygge NLL videre ut slik at vi får større innflytelse og kan gi mer støtte til medlemmene. Etter hvert som vi nå får flere grunnskolemedlemmer, blir det svært viktig å ta bedre vare på deres interesser. Den første store utfordringen vil komme i forbindelse med Kvalitetsutvalgets innstilling 5. juni. En del av forslagene kommer uten tvil til å være kontroversielle. NLL vil støtte forslag som kan heve den faglige kvaliteten i skolen og dermed gjøre skolen til en attraktiv arbeidsplass for lektorer og lærere med høye faglige kvalifikasjoner. En skole som ikke vektlegger faglige krav, har ikke bruk for lektorer. Det blir snarere slik at man unngår å ansette dem, for de kan framføre en faglig kritikk som føles truende.

Resultatene av mange skoleundersøkelser viser at norsk skole ikke er god nok. Tall fra privatskoler viser at foreldre som selv har høy utdanning, er de første til å miste tilliten til den offentlige skolen. I en slik situasjon er det viktig at offentligheten får mer kunnskap om skolesystemet når det gjelder ressursbruk, prioriteringer og resultater. Som ansatte

i skolen har vi ingenting å skjule. NLLs medlemmer er både kunnskapsrike og skriveføre, og bør ytre seg offentlig. Det er en fare for at skoledebatten låser seg i faste mønstre basert på partipolitiske skyttergravslinjer. I et slikt debattklima lyttes det ikke til hva som sies, men letes etter signaler som kan brukes til partipolitisk sortering og stempling. NLL har medlemmer fra alle politiske leire og har som mål at alle som er opptatt av faglig kvalitet i skolen, skal føle seg hjemme. En slik partipolitisk frihet er meget viktig dersom vårt bidrag til den viktige skoledebatten ikke skal bli tannløst.

En annen hovedoppgave blir å få til et godt samarbeid med KS. Det gamle systemet, med staten som forhandlingsmotpart, utviklet mekanismer som var lite gunstig for lektorenes lønns- og arbeidsforhold. Sett på den bakgrunn har vi ikke så mye å tape på at det nå blir endringer. Overgangen til KS kan tydeliggjøre skillet mellom politiske og ideologiske mål for skolen på den ene siden, og det å drive en personalpolitikk for å nå målene på den andre siden. Det må naturligvis fortsatt være Stortingets og UFDs oppgave å definere de politiske målene og de faglige standardene vi må sette for å kunne henge med som kunnskapsnasjon. Kommuners og fylkeskommuners oppgave vil være å få jobben gjort i sine lokale skoler. Dersom staten ikke løper fra ansvaret for at de nasjonale målene nås, ikke bare kvantitativt men også kvalitativt, kan overgangen til KS bli starten på en ny og bedre æra for norsk skole. Inntil det motsatte er bevist, velger jeg å være optimist. Som leder i Norsk Lektorlag vil jeg forsøke å bidra til at organisasjonen vil bestå de prøvene den blir satt på, i tiden som kommer.

Gro Elisabeth Paulsen

Foto: Privat

Gro Elisabeth Paulsen er ny leder for Norsk Lektorlag

Vellykket landsmøte i Norsk Lektorlag

Norsk Lektorlags 6. landsmøte gikk av stabelen på Quality Hotel Leangkollen i Asker 29. og 30 mars. Avtroppende leder Henning Wold kunne legge fram en årsberetning og et regnskap som vitner om en organisasjon i jevn vekst. Lederen i Samfunnsviterne Synnøve Bøen holdt hilsningstale til landsmøtet. Første foredragsholder i seminar-delen av landsmøtet var medlem av Kvalitetsutvalget Jan B. Ommundsen, som gav en underveisrapport fra arbeidet i utvalget.

Andre foredragsholder var ass. generalsekretær Ole Jakob Knudsen i Naturviterforbundet. Knudsen er leder for Akademikerne kommune og gav en interessant innføring i det kommunale tariffområdet.

Av interesse for nåværende og kommende pensjonister var det at kontingenten for pensjonistene ble satt ned fra 50 til 20 kr. måneden fra 1.8.03. Med dette vedtaket håper man at medlemmene beholder medlemskapet også etter at de går av med pensjon.

Kontingenttaket for medlemmer i arbeid ble vedtatt hevet fra 320 til 360 kroner i måneden fra 1.8.03. Kontingentsatsen er fortsatt på 1% av brutto månedslønn. Dette er betydelig under

hva sammenliknbare lærerorganisasjoner har.

Temperaturen i landsmøtesalen begynte først å stige under avslutningen av landsmøtet da en rekke forslag til vedtektsendringer fra Hordaland Lektorlag stod på dagsordenen. Forslagene fikk imidlertid liten respons.

Det nye Sentralstyret ser slik ut:

Leder Gro Elisabeth Paulsen, Gjøvik, 1. nestleder Helge Bugge Eriksen, 2. nestleder Sigrid Skogan, sentralstyremedlemmer Else Alvik, Ås (ikke på valg), Else Wiggen Berner, Stavanger (ikke på valg), Fred Olav Slutaas, Elnesvågen, Just Almås, Lillehammer og Geir Haagensen, Steinkjer. 1.varamedlem er Trond Karlsen, Harstad, 2. varamedlem Torill Karlsen, Haugesund og 3. varamedlem er Hege Anette Stokkenes, Kristiansand.

Til slutt takket påtroppende leder Gro Elisabeth Paulsen Henning Wold for innsatsen i 3 år som leder til stående applaus fra landsmøtedeltakerne. En epoke i Norsk Lektorlags historie var over. Og generalsekretær Otto Kristiansen kunne ennå en gang puste ut etter et teknisk prikkfritt gjennomført landsmøte.

Synnøve Bøen, leder i Samfunnsviterne holdt hilingsstale til landsmøtet. Foto: P.T.L.

Jan B. Ommundsen, leder av Kvalitetsvalget, inspirerte landsmøtet til livlig skolepolitisk debatt. Foto: P.T.L.

Ass. generalsekretær Ole Jacob Knudsen i NaFo imponerte med sin innsikt i KS-systemet. Foto: P.T.L.

Svein Einar Bolstad, leder i Hordaland Lektorlag, fremmet en rekke vedtektforslag. Foto: P.T.L.

Else Alvik fikk støtte for Sentralstyrets syn på lagets vedtekter. Foto: P.T.L.

To i fokus: *Generalsekretær Otto Kristiansen (t.v.) halte i land et vel forberedt landsmøtearrangement. Avtroppende leder Henning Wold (t.h.) høstet ved flere anledninger stor applaus. Foto: P.T.L.*

Dyktige møteledere: Knut Skogan (t.v.), Ellen Arnesen og Bjørn Frosthammer ledet landsmøtet med fast hånd. Foto: P.T.L.

Det nye Sentralstyret i Norsk Lektorlag: F.v.: Else Alvik, Sigrd Skogan, Just Almås, Gro Elisabeth Paulsen, Helge Bugge Eriksen, Else Wiggen Berner, Fred Olav Slutaas, Inge Johnsen og Geir Hagensen. Foto: P.T.L.

Fra landsmøtesalen: Linda Methi

Vi stopper Linda Methi fra Oslo handelsgymnasium på vei ned fra talerstolen på landsmøtet etter et engasjert innlegg. Landsmøtet i Norsk lektorlag er åpent for alle medlemmer, og i den skolepolitiske debatten var det mulig å ta opp saker man er engasjert i.

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norskleksorlag.no

Hvilken sak var det som engasjerte deg da du gikk opp på talerstolen?

- Jeg ville gjerne fortelle om at vi på Oslo handelsgymnasium fra høsten av legger opp til en bruk av arbeidsplaner for elevene som etter mitt skjønn går altfor langt.

- Hva mener så lærerne ved skolen om dette?

- Det er stor debatt og motstand fra lærerne. Vi tror ikke at det er realistisk at faglærerne makter å utføre og følge opp individuelt tilrettede arbeidsplaner for kanskje 160 elever i ulike grupper/klasser i forskjellige fag.

- Er dere tilbudt kompensasjon?

- Arbeidsgiver sier at dette er en del av arbeidsinstruksjonen som et ledd i måloppnåelsen med de enkelte fagene. Vi er redde for at mange lærere vil bukke under i forhold til det ansvaret og den arbeidsbyrden som de blir pålagt. Jeg tror i det hele ikke at dette er hensiktsmessig. Elevene vil få for mange planer å forholde seg til i alle fagene. Kanskje klarer de flinkeste og mest ressurssterke elevene det med god støtte hjemmefra. Men nok en gang er det de svake som vil bli skadelidende og komme uheldigst ut av dette systemet.

- Hva mener elevene?

- Elevene ser på dette som et ledd i en større fristilling, der de kan komme og gå som de vil. I rettighetsskolen har elevene møteplikt, og dette vil undergrave den systematiske opplæringen som finner sted i klasserommet. Elevene lurer seg selv.

- Hva synes du for øvrig om landsmøtet i Norsk lektorlag?

- Det er utrolig spennende og lærerikt. Men det var nervepirrende å ta ordet i en så stor forsamling. Men denne saken var det viktig for meg å få fortalt om, sier Linda Methi på vei ned til kollegene i salen.

Den nye lederen

Gro Elisabeth Paulsen ble valgt til ny leder i Norsk Lektorlag på landsmøtet i mars og tok over som leder fra 1.mai 2003.

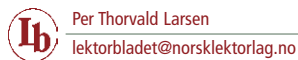
Hun er 50 år gammel og er fra Rygge i Østfold. Hun tok artium i Moss i 1972 og studerte filologi ved Universitetet i Oslo med fagkretsen nordisk hovedfag, tysk mellomfag, religionshistorie mellomfag, psykologi grunnfag. Gro Elisabeth Paulsen har videre halvårsenhet i pedagogisk bruk av IKT/nettundervisning fra HiL. Hun har arbeidet i videregående skole siden 1979, først på Raufoss og siden 1993 på Tranberg videregående skole i Gjøvik. De siste to årene har hun vikariert som mellomleder ved skolen.

Gro Elisabeth Paulsen har vært 1. nestleder i Norsk Lektorlag siden landsmøtet 1999.

Hun er kjent som aktiv debattant og avisskribent og har som 1. nestleder og leder av Skolepolitisk utvalg hatt stort ansvar for å utforme Norsk Lektorlags skolepolitikk. Gro Elisabeth Paulsen blir den første kvinnelige lederen i Norsk Lektorlag.

Lederskifte i Norsk Lektorlag: Gro Elisabeth Paulsen overtar roret etter Henning Wold

Etter landsmøtet tar vi en prat med avtroppende leder Henning Wold og påtroppende leder Gro Elisabeth Paulsen på terrassen utenfor Quality Hotel Leangkollen i Asker, som har vært Norsk Lektorlags faste konferanse- og kurssted de siste åra. Først veksler vi noen ord med Wold, som har vært en svært populær leder av organisasjonen.

- Hvilke tanker gjør du deg når du nå forlater lederansvaret i Norsk Lektorlag?

- Jeg føler takknemlighet for at jeg fikk denne muligheten – det har vært 3 svært begivenhetsrike år. Jeg har truffet veldig mange ressurssterke og hyggelige mennesker i Lektorlaget.

- Er det noen spesielle saker som du gjerne vil framheve fra din tid som leder?

- I begynnelsen av min periode var det medlemskapet i Akademikerne og at vi fikk avsluttet navnesaken som stod sentralt i arbeidet. Skulle jeg nevne en sak som jeg særlig vil komme til å huske fra den senere tiden, er det spørsmålet om bruk av hjelpemidler ved norskeksamen i 2002. Dette var en sak der jeg i spesiell grad følte at Norsk lektorlag fikk gjennomslag for synspunktene sine.

- Hvilke tanker gjør du deg om framtida for Norsk Lektorlag?

- Jeg tror at framgangen for Norsk Lektorlag vil fortsette. Vi har en viktig rolle å spille i norsk skolepolitisk debatt. Vi har en funksjon som skolepolitisk korrektiv med spesiell vekt på kunnskap, faglighet og kvalitet. NLL har bevirket at lektorgruppen har blitt langt mer synlig i samfunnet.

- Hvordan ser du på de siste åras lønnsutvikling for lektorene?

- Den mangeårige negative trenden er heldigvis i ferd med å snu, men det er fortsatt langt igjen før skolen er i stand til å konkurrere om den mest kompetente arbeidskraften.

- Hvilke framtidsplaner har du nå?

- Jeg går tilbake til skoleverket hvor jeg trives svært godt. Jeg ser fram til å trefte igjen kolleger og møte nye elever til høsten.

- Har du noen råd å gi på tampen til den påtroppende leder Gro Elisabeth Paulsen?

- Vi har svært mange dyktige og ressurssterke medlemmer i Norsk Lektorlag. Det er viktig at lederen vet å dra nytte av disse personene til foreningens beste, sier Henning Wold.

Spørsmålene går videre til Gro Elisabeth Paulsen, som vi spør om hvordan hun ser på det å overta ledervaret etter en så populær leder som Henning Wold.

- At NLL i 3 år har hatt en så dyktig leder, ser jeg på som et godt utgangspunkt for arbeidet mitt. Han er et godt forbilde, sier Gro Elisabeth Paulsen.

- Hvilke saker vil du prioritere som lektorlagsleder?

- Jeg ser det som viktig å bygge ut og styrke NLL som organisasjon. I den sammenhengen er arbeidet for det økende antallet grunnskolemedlemmer viktig. For å styrke NLLs posisjon i samfunnsdebatten er det også nødvendig å øke medlemstallet.

- Hvordan er det med lønns- og arbeidsvilkår?

- På tross av økt lønn i skoleverket er det fortsatt slik at det lønner seg lite å ta hovedfag. Noe har riktignok bedret seg, men NLL har en stor oppgave i å tale de hovedfagutdannedes sak. Lektorene må ha følelsen av at de blir tatt på alvor som fagmennesker av dem som leder norsk skole. Arbeidsmiljø har også med det å bli tatt på alvor i det daglige å gjøre.

- Gleder du deg til å ta fatt?

- Absolutt. Dette er en spennende utfordring, sier Gro Elisabeth Paulsen og nikker fornøyd til Henning Wold, som fortsetter som Norsk Lektorlags representant i Akademikerne kommune.

Norskfaget i allmenn- faglig studie- retning

Av Astrid Weel Sannrud,
leder av Norsk Lektorlags fagutvalg i norsk.

Norskfaget står i en særstilling i den videregående skolen; det er det eneste faget man må ha på VKII-nivå for å få studiekompetanse, det er det eneste faget hvor alle elever må opp til – ikke bare én, men to – skriftlige eksamener, det er faget hvor alle elever får minst fem, kanskje seks karakterer, og det er det eneste faget ved siden av kroppsøving som går over tre år. På mange måter er det derfor riktig å si at norsk er det viktigste faget, i hvert fall på allmennfaglig studieretning. Faget stiller også store krav til læreren. Norsk læreren setter tre standpunkt karakterer på eleven, noe som er viktig i seg selv, ved siden av at det er en pekepinn på hvordan det vil gå til eksamen.

Om ikke lenge kommer Kvalitetsutvalget med sin innstilling, og vi står kanskje foran en revisjon av læreplanen og vurderingsforskriften i norsk. Her ønsker jeg å dele noen tanker om kunnskaper, eksamen og vurdering.

Krav til kunnskap.

I fjorårets Pisa-undersøkelse kom Norge ganske dårlig ut. Et av siktemålene for oss som underviser, bør være å heve standarden i skolen slik at norske elever hevder seg godt internasjonalt. Etter min mening bør målene for undervisningen i størst mulig grad være konkrete, objektive og målbare, og de bør innebære at elevene skal tilegne seg kunnskaper. Mål satt på slike premisser er oppnåelige for elever, som er i stand til å vurdere i hvilken grad de lykkes i å nå dem. De er også målbare i internasjonale sammenligninger. Det viktigste er likevel at det bare er solide kunnskaper som kan skape grobunn for forståelse.

Fagtorget

Vi som underviser, ønsker å skape forutsetninger for at elever skal forstå et fagområde, skal forstå litteratur, skal forstå historie, og det kan bare skje gjennom tilegnelse av solid kunnskap.

Læreplanen i norsk er tydelig i sin påpekning av hva elevene skal lære. Jeg er glad for disse tydelige målene, selv om innholdet i enkelte punkter selvsagt kan diskuteres. Denne tydelige klargjøringen av kunnskapsstoffet bør beholdes.

På mange områder i den norske skolen virker det dessverre som om det er skepsis til at elevene skal tilegne seg konkrete kunnskaper. De skal i stedet lære hvordan de kan finne fram til kunnskapen. Det er slett ikke godt nok. Elever må pugge gangetabellen og lære hvor Irak ligger, denne basiskunnskapen er nødvendig for å forstå verden.

Jeg har nevnt at læreplanen i norsk stiller krav om kunnskaper innen både språk og litteratur, skriftlig og muntlig framstilling. Et viktig mål er at elevene skal kunne vurdere og analysere ulike typer litteratur. For å være i stand til det trenger de et redskap, et metaspråk, de trenger kunnskaper om språket. På mange områder er læreplanen i norsk for grunnskolen, L-97, en ambisiøs og krevende plan som setter høye mål, og de elevene som har nådd disse målene, kan mye når de begynner på videregående skole. Men på ett område svikter planen, grammatikkopplæringen er bare så vidt nevnt. Hvordan skal elever som begynner på videregående skole, kunne beskrive og analysere språk når de mangler begreper? Selv om elevene i ungdomsskolen sikkert synes andre temaer er morsommere, vil forståelsen for tekster ikke bli like god som den kunne ha vært hvis den var bygd på kunnskap om språket. Norsklektorer vet selvsagt at språket på mange måter er bestemmende for den strukturerte tanken, og når det blir stilt krav til at elevene våre skal uttrykke begrunnede syn på ulike typer litteratur, krever det at de har et godt begrepsapparat. Derfor bør

grammatikkopplæringen tillegges vekt, og det bør gjøres før elevene begynner på videregående skole.

Skriftlig eksamen.

Med Reform -94 kom en ny eksamensordning for norskfaget. Vi fikk som

På mange områder av den norske skolen virker det dessverre som om det er skepsis til at elevene skal tilegne seg konkrete kunnskaper.

kjent fagdag og resurshøftedag (fra og med årets eksamen fagskriving og friskriving), og målformen skulle trekkes hver vår. I likhet med mange norskklærere er jeg fornøyd med at elevene får brukt kunnskapene sine i fagskrivingen. For de kommende oppgavene håper jeg imidlertid at Læringscenteret med "fag" ikke bare mener et hvilket som helst mål i læreplanen, men at for eksempel tolkningsoppgaver blir knyttet til kunnskaper om periode eller forfatter.

Til skriftlig eksamen måles ikke bare kunnskaper, men i stor grad skriftlig uttrykksmåte. På fagskrivingsdagen måles gjerne evnen til å skrive artikler og tolkninger. Etter mitt syn bør vi legge mer vekt på å trene elevene i å skrive i disse sjangerne. De aller flest elevene våre vil ha bruk for å kunne uttrykke seg klart og greit på morsmålet sitt, senere i

Jeg er ikke like overbevist om at det er så viktig for elever flest å kunne skrive et godt kåseri eller essay eller en novelle.

livet vil kanskje 95% av dem ikke ha behov for å kunne uttrykke seg i noen annen sjanger enn nettopp artikkelen. Et viktig siktemål er at nordmenn skal lære å skrive klart og greit og uten ortografiske feil, ikke alle skal bli forfattere.

Også tolkningsoppgaver er viktige å beherske, etter mitt syn. Her gir vi elevene et redskap til å trenge inn i tekster, det være seg skjønnlitteratur eller sakprosa. Både for egen opplevelse og berikelse og for bedre forståelse av samfun-

net er tolkninger viktige.

Derimot er jeg ikke like overbevist om at det er så viktig for elever flest å kunne skrive et godt kåseri eller essay eller en novelle. Jeg mener ikke at vi skal hindre kreative elever i å utvikle de kunstneriske evnene sine, å lese en novelle skrevet

av en kommende forfatter er noe vi norskklærere setter stor pris på. Men kanskje bør ikke disse sjangerne få like stor plass i den skriftlige opplæringen som de

gjør i dag. Vi vet at på friskrivingen må elevene kunne beherske andre sjangere enn artikkel, men kanskje burde denne praksisen revideres.

Ved årets eksamen blir det for første gang ulike oppgaver for elever og privatister, i og med at privatister ikke skal ha resurshøftet. Også for privatistene vil dagen bestå av å skrive oppgaver innen ulike sjangere, men de kan komme til å skrive om flere emner.

Kanskje kan vi etter hvert komme til å oppleve at Læringscenteret går bort fra resurshøftet på friskrivingsdagen også for elever? Etter mitt syn har ikke resurshøftet oppfylt forventningene som var knyttet til det, snarere tvert imot. Det er en stor fordel for elever å komme fra et "møblert hjem" som kan hjelpe dem med ulike innfallsvinkler til temaet heftet omhandler, fordelene er trolig større

enn om man kommer uforberedt til eksamen, bare utstyrt med egne kunnskaper, egen bakgrunn og innsikt. I tillegg har man selvsagt problemet med kontroll av notatarket, et problem som er større i år enn tidligere. I år får elevene ta med seg et notatark som ikke skal leveres inn på eksamen, og det trenger ikke være håndskrevet. Det har alltid forekommet eksempler på at hele stiler er skrevet på notatarket først og deretter kopiert over til eksamensbesvarelsen.

Det er vel ingen som har vært sensor over tid, som har unngått å få en eller flere slike besvarelser. En stor fordel ved å slippe heftet er derfor selvsagt at man unngår spekulasjoner om juks ved eksamen.

I tillegg opptar heftene mye plass. På Frederik II vgs, for eksempel, som inneværende år har 14 klasser som går opp til eksamen på allmennfag, er det rett og slett fullt nå. Som fagleder i norsk ved skolen hadde jeg satt stor pris på å slippe å bruke tid på å stable bort, finne fram og fordele hefter i tillegg til å finne plass til nye 400 hver gang det er eksamen.

Kanskje kan man gjenopplive den samfunnsrelaterte stilen? Jeg tror det vil være en fordel for elever å kunne velge mellom flere temaer, det er ikke alle elever som tenner på å skrive om "glede", for eksempel. Jeg tror det er uheldig å begrense oppgavene til å omfatte bare ett tema, selv om man lager ulike innfallsvinkler til dette temaet. Dersom man likevel ønsker å bruke friskrivingsdagen til bare å omfatte ett tema, kunne man lage oppgaver hvor elevene kunne bruke det de lærer i fag som historie, geografi, samfunnslære, økonomi eller religion. Slike jeg ser det, er det viktig å tilgodese elever som arbeider på skolen og som følger med i det som skjer i samfunnet, med en oppgave. Man kunne fremdeles la elevene skrive ulike sjangere, men forhåpentligvis legge større vekt på artikkelen, slik jeg var inne på tidligere.

Vurdering.

En av de viktigste sidene ved den skriftlige norskopplæringen er selvsagt å lære elever å skrive noenlunde klart og greit. Ifølge læreplanen skal de kunne skrive essays og kåserier og noveller, referater, fortellinger, bokanmeldelser, brev, tolkninger av skjønnlitteratur og sakprosa i tillegg til ulike artikler, argumentasjoner, utgreiinger og drøftinger. Som de

gode norsklærere vi er, trener vi elevene i de ulike sjangerne, og vi vet at de fleste av disse oppgavesjangerne jevnlig blir gitt til eksamen. Det er likevel ikke tilstrekkelig at vi setter standpunkt karakterer på grunnlag av disse sjangerne. I vurderingsforskriften for

norskfaget blir det presisert i kapittel 3 – Vurdering – at standpunkt karakterene skal settes på et bredere grunnlag av oppgavetyper [...] **enn eksamens karakterene** (uthevet av meg). I norskseksjonen ved Frederik II vgs i Fredrikstad har vi diskutert hva som kan ligge i denne formuleringen. Hvilke andre oppgavetyper enn de jeg har nevnt her, tenker Læringscenteret seg at vi skal prøve elevene i når vi setter standpunkt karakterene?

Jeg henvendte meg til Utdanningskontoret i Østfold fylke med dette spørsmålet, men svaret var ikke særlig opplysende. De kunne nemlig ikke peke på konkrete sjangere som vi ikke allerede hadde trent elevene på. Jeg henvendte meg deretter til Læringscenteret, men heller ikke her kunne de peke på flere sjangere. Poenget mitt er at når læreplanen i norsk er så detaljert som den er, og ramser opp så mange sjangere som elevene skal lære – og som faktisk blir gitt til eksamen – er det ikke så enkelt å oppfylle vurderingsforskriften, det er rett og slett ikke så mange flere sjangere å trene elevene i.

Norsk muntlig.

Elevene skal også ha vurdering i norsk muntlig. I 2003 skal for første gang på mange år alle elever i VKII opp til muntlig eksamen, og vi må regne med at en god del av dem kommer opp i norsk. Læreplanen setter opp mange og spesialiserte mål for elevene, og leselisten er

omfattende. Hva bør vi vurdere?

Etter mitt syn er det greit at vi i det daglige arbeidet benytter oss av ulike aktiviteter som muntlig høring, muntlig framlegging av et emne, foredrag, rollespill og skriftlig-muntlige prøver både individuelt og gruppevis. De kan inngå i standpunkt karakteren. Men til eksamen? Jeg har inntrykk av at stadig flere prøver nye eksamensformer, og man bør selvsagt ikke gro fast i et vanemønster hvis dette er en tvangstrøye. Men er det for eksempel greit å være oppe til en gruppeeksamen? Jeg har personlig erfaring fra denne typen eksamen, og den står for meg som, om ikke et mareritt, så i alle fall uhyre krevende. Jeg var avhengig av hva andre presterte, og jeg var ansvarlig for at andre fikk en god karakter, ingen av delene var spesielt tiltalende. Men folk som ikke har opplevd det selv, synes kanskje det høres flott ut at de svake skal bli hjulpet av de flinke?

Ved årets muntligeeksamen kommer ganske mange til å ta i bruk den såkalte "prosjektmodellen", hvor elevene får utdelt oppgavene 48 timer før eksamen, og hvor en gruppe gjerne skal levere en felles besvarelse på eksamen. Da får man vurdert ikke bare kunnskapene, men "den helhetlige kompetansen". Denne helhetlige kompetansen skal

Etter mitt syn bør vi være forsiktige med å la sider ved elevens personlighet og sosiale kompetanse bli gjenstand for vurdering.

omfatte ikke bare faglig, men også sosial kompetanse. Er det ønskelig at også denne siden skal vurderes ved en eksamen? Etter mitt syn bør vi være forsiktige med å la sider ved elevens personlighet og sosiale kompetanse bli gjenstand for vurdering. Det bør være elevens kunnskaper og den forståelsen som springer ut av disse kunnskapene, som testes ved muntlig eksamen i tillegg til den muntlige uttrykksmåten. En muntlig eksamen varer omtrent en halv time, det er for liten tid til å prøve "hele" eleven. Jeg mener at man bør konsentrere seg om å teste den

målbare kompetansen til eksamen, ikke elevenes holdninger, ikke evnen de har til å samarbeide og ikke deres sosiale ferdigheter. Den målbare kompetansen

innebærer at elevenes kunnskaper om og forståelse av norsk litteratur og språk i tillegg til muntlig uttryksmåte legges til grunn for vurderingen. Hvor kjedelig det enn kan synes, er det kunnskaper som setter en i stand til å beskrive og vurdere, og som gir det beste grunnlaget også for kreativ utfoldelse, og kunnskaper og forståelse er klare og greie å vurdere. Jeg mener selvsagt ikke at vi i norskfaget skal tilstrebe papegøyekunnskaper som kritikkløst blir gulpet opp. Målet må være at elevene skal vise at de forstår og kan anvende kunnskapen.

Jeg mener selvsagt ikke at vi i norskfaget skal tilstrebe papegøyekunnskaper som kritikkløst blir gulpet opp

Forståelse er en prosess som foregår inne i elevens hode, det er en sammenkobling av de kunnskapene man har, til en ny syntese, og det er nødvendig å ha god detaljkunnskap for å kunne se nye sammenhenger og vinne forståelse. Dette er det vi etter min mening bør måle.

Konklusjon.

Jeg har prøvd å peke på noen problemer og uklarheter når det gjelder eksamen og vurdering i norsk. Jeg setter pris på mange sider ved gjeldende læreplan. Den innebærer at ele-

vene får en systematisk gjennomgang av kulturarven vår både med hensyn til litteratur og språk, men det er alltid mulig å forbedre. Håpet mitt er at en eventuell ny læreplan og nye vurderingsforskrifter setter fokus på kunnskaper, forståelsen av dem og anvendelsen av dem, og ikke på en oppfatning om at det er mulig eller endog ønskelig å vurdere elevenes holdninger, sosiale kunnskaper eller samarbeidsevner. Først da vil både eleven og samfunnet dra nytte av skolen.

PROFFT

og
fransk
for lærere

Ønsker du **formell undervisningskompetanse** i tysk eller fransk? Vil du **oppdatere** egen undervisningskompetanse i et av disse språkene? Da kan **PROFFT i skolen** være noe for deg!

PROFFT lanserer nå fleksible deltidsstudier i tysk og fransk med oppstart høsten 2003. Studiene er skolenære både i innhold og utforming. Selve studiet er gratis. Studentene betaler kun semesteravgift og litteratur, samt reise og opphold ved samlinger og utenlandsopphold.

Søknadsfrist: 12. juni. Søknader som mottas etter fristen vil også bli vurdert dersom det er ledige plasser.

For mer informasjon og søknadsskjema se <http://profft.no> eller kontakt UNIVETT, tlf.: 22 85 50 20, post@profft.no

NORSK LEKTORLAG I STORTINGSKOMITEEN

Norsk Lektorlag var invitert til åpen høring i Kirke-, utdannings og forskningskomiteen fredag 23.mai i forbindelse med komiteens behandling av forslaget til endringer i opplæringsloven. 1. nestleder Helge Bugge Eriksen la fram NLLs syn på lovendringsforslagene. F.v. Generalsekretær Otto Kristiansen i NLL, Helge Bugge Eriksen, Else Hostvedt og Stein Grøtting fra SL, Helga Hjetland, Per Aahlin og Per Arne Sæther fra Utdanningsforbundet. Foto: P.T.L.

Brage-prisvinner Ivo de Figueiredo:

- Fascismen og Holocaust uforståelige den dag i dag!

Prisbelønte Ivo Figueiredo er biograf og historiker. Foto: P.T.L.

Historiker og Brage-prisvinner Ivo de Figueiredo har nylig sammen med Hansa Olaf Brevig gitt ut en ny bok om Nasjonal Samling fra 1933 til 1940. Brevig skriver om perioden fra 1933 til splittelsen i 1937, og de Figueiredo skriver om perioden fram til invasjonen i 1940. Ivo de Figueiredo er nå i gang med en biografi om Henrik Ibsen etter å ha mottatt Brage-prisen for den store biografien om Johan Bernhard Hjort. Ivo de Figueiredo har også skrevet bind 6 av Fredikstad bys historie. Han tar imot Lektorbladet ved kjøkkenbordet i en pause i Ibsen-studiene.

- Hvorfor er fascismen så viktig å lese om, og hvorfor er det viktig å bringe den inn i undervisningen?

- For å forstå den viktige 2. verdenskrig må vi forstå fascismen. For å forstå okkupasjonshistorien må vi vite hvem de som skulle bli svikere var, og hva de stod for. Skal vi forstå hvorfor NS var så umulig å godta for resten av samfunnet under krigen, må vi gå til mellomkrigstida. Det var nettopp NS' uantagelighet som skapte det store skillet under krigen. Det er også viktig å lære noe om den europeiske fascismen generelt, og for Norges del må vi da gå til Nasjonal Samling, rett og slett fordi det var det eneste fascistiske partiet av noen størrelse her hjemme. Det er interessant å vite hvorfor NS ble så lite i Norge og ikke så stort som i Tyskland. NS viser

vei til "de brutte linjers historie". Det formidlet idéstrømninger, en mentalitet og en politisk kultur som forsvant etter 2. verdenskrig. Det partiet stod for, var ekstreme uttrykk i samtiden sin for ideer som likevel hadde en større spredning i samtiden. Romantisk nasjonalisme, raselære, foralderdyrking og antisemittisme hører med. Alt dette er begreper og tråder som ble klippet over etter krigen. Å sette seg inn i NS's historie bringer oss kjøkkenveien til 30-års mentale landskap.

- Hvordan ser du NS i historisk perspektiv?

- Nasjonal Samling representerte politisk ekstremisme som vi kan kjenne igjen både før og etter, for eksempel i de kommunistiske bevegelsene. Behovet for et fiendebilde og hvor langt man skal strekke seg for å opprettholde fiendebildet, står sentralt. Videre har vi troen på egen historisk misjon og ikke minst

troen på at man kjemper folkets sak selv om folket avviser dem i valg etter valg.

- Hvordan ser du for deg denne boka til skolebruk?

- For det første er den politisk anvendelig til formidling av idéhistorie, ikke bare fascismen, men også begreper som nasjonalisme, rasisme og annet – i en hjemlig kontekst. Den har dessuten et stort kildetillegg, som kan brukes til

oppgaver og analyser, bl.a. NS' parti-program. Boka er lettlest, men likevel analytisk. Fascismen er et svært viktig og velegnet fenomen for undervisning også ut over det rent historiefaglige. Skolen har en todelt oppgave: Den skal lære elever toleranse og vitenskapelig tenkning, samtidig som skolen skal bygge opp under spesifikke verdier – den er oppdragende. Hvordan forener vi dette? Fascismen og 2. verdenskrig er et velegnet emne. Fascismen framstår som den rene ondskap samtidig som den er skapt av mennesker. For å kunne trekke moralsk lærdom må vi, enten vi liker det eller ikke, like fullt forstå fascismen og nærme oss fascistene med empati: Hvorfor handlet folk som de gjorde? Hvorfor ble Quisling landsforræder? Hvorfor ble lastebilsjåfør Rinnan torturist? Særlig krigen viser oss mennesker i ekstreme situasjoner som foretar skjebnetunge hand-

lingsvalg. Hva styrer valgene? Både fascismen og krigen som fenomen fortoner seg – nettopp fordi de var så ekstreme – som historiske eksperimenter. Hva slags mennesker skamklypte tyskertøser? Hvor ville vi stått – forrest eller bakerst? Slike spørsmål vil være øvelser i empatisk evne både for lærere og elever.

- Vi lærer ingenting av å gjenta: Det skal aldri skje igjen. Vi lærer bare av å spørre om hvorfor mennesker handler som de gjør. Det er viktig å konfrontere elevene med Holocaust og gjennom f.eks. de Hvite bussene, men dette er en moralsk sjokkmetode. Det er like viktig å bidra med en historisk, balansert tilnærming. Nettopp i en slik sammenheng er studier av den norske, hjemlige Nasjonal Samling en velegnet inngang.

- Synes du ikke at vi snart bør bli ferdig med fascismen og krigen i Norge?

- Nei. Fascismen og Holocaust står som nærmest uforståelige hendelser den dag i dag. Hvordan kunne noe slikt oppstå i vårt samfunn, det moderne Europa? Før vi kan svare på det, er vi ikke ferdig med dette.

MATEMATISK LIMERICK

En mattefrelst fra Orienten
han forelsket seg i eksponenten
Med et opphøyet sinn
tok han alkohol inn
og ble skamløst forført av prosenten

*Tone Merete Ebbestad, NLL-medlem
ved Sande videregående skole*

FAGSTOFF I LEKTORBLADET

Lektorbladet vil i høst komme ut med 4 nummer – september, oktober, november og desember. I forbindelse med utvidelsen av bladet håper vi etter hvert å kunne ta inn mer fagstoff på FAGTORGET. Dersom leserne av bladet har stoff å bidra med, oppfordrer vi dem til å ta kontakt med redaksjonen. Vi ønsker spesielt stoff fra fagområdene realfag og økonomi.

Norsk Lektorlag får stadig flere medlemmer i grunnskolen, og vil gjerne ha stoff som er relevant for grunnskolen. Rettesnoren for utformingen av fagstoffet i Lektorbladet er at stoffet skal holde et solid faglig nivå samtidig som det bør være lesverdig for en større lesergruppe. *Red.*

Fagtorget

KORT OG HISTORISK

Hamars første kvinnelige gymnasiast

Av Ole Peder Kjeldstadli

I 2003 feirer Hamar katedralskole 150 år. I våre dager er det en selvfølge at jentene skal gå på skolen, og det viser seg at jentene i dag gjennomgående gjør det bedre på allmennfag enn guttene. Slik har det imidlertid ikke alltid vært. Gjennom skolens 850-årige historie har jenter bare hatt adgang til skolen de siste 121 åra. Selv om Stortinget vedtok at jenter kunne ta examen artium i 1882, gikk det lang tid før det ble vanlig at jenter startet på en skolekarriere. Jentene måtte søke spesielt, og skolene måtte i sin tur søke departementet om tillatelse til å ta inn jenter.

Hamar Katedralskole ble bygd i 1880. Da begynte en rik tid i byens og skolens historie

Til Hamar Katedralskole kom den første søknaden i 1885. Anna Ree søkte da om å få begynne i realgymnasets første klasse. Klassen hadde det året bare fem elever, og rektor Horn mente det ville være nærmest en fordel om hun fikk tillatelse til å begynne på skolen. Men det reiste seg ett spørsmål: Skulle Anna få fellesundervisning med guttene? Man fryktet imidlertid at det kunne føre med seg "en del ubehagligheter af delikat art og skadelig indflytelse paa de unges sind" het det i en innvending fra noen av lektorene gjengitt i rektor Dørums bok om

katedralskolens historie. Lektorene bemerket at "netop det exceptionelle har ofte sine tillokkelser".

Departementet godtok søknaden uten å ta stilling til fellesundervisning eller ikke. Den 19. september 1885 "behagde det Hanse Majestæt Kongen at resolve: At det naadigst tillades pigen Anna Ree at optages som elev af Hamar realgymnasium."

Det skulle imidlertid ikke gå så godt med Anna Ree på skolen. Allerede våren etter at hun startet ved Hamar katedralskole, ble hun syk og døde av hjernehinnebetennelse. Rektor Horn bad skolelegen undersøke om det var skolegangen

som kunne ha vært for anstrengende for en pike slik at skolegangen kunne ha medvirket til hennes for tidlige død. Men det trodde ikke legen. Han formodet heller at hun døde fordi hun hadde løpt for å nå toget. Da ble hun svett og satte seg i vindustrekken. Men skolelegen torde ikke helt ikke å utelukke at rektor Horn hadde rett. I Dørums bok heter det "at et anstrengende studium kunne ha vært en medvirkende årsak til å gjøre hjernen og dens hinner mindre motstandsdyktige mot en plutselig sirkulasjonsforandring."

Det gikk tre år før neste jente våget å søke seg til skolen.

Foto: P.T.L.

Tid for bok:

Humanismens evangelium

Av Anne Lise Jomisko

Postkolonialisme er et samlebegrep for kulturteori som fokuserer på kjennetegn, problemer og spenninger i forholdet mellom Vesten og Den tredje verden. Begrepet reflekterer de til dels undertrykkende holdningene som former Vestens bilde av "de andre". Innen litteraturforskningen brukes blant annet betegnelsen på litteratur som tematiserer den form for identitetskonflikt som ofte preger folk i koloniene. Island tilhører på ingen måte den tredje verden, men landets historie har vært preget av kulturell og identitetsmessig frigjøring fra kolonimakten Danmark. Dette er noe den islandske forfatteren Halldór Laxness har vært opptatt av, og hans forfatterskap kan på sett og vis betraktes som postkolonial litteratur. Han har, gjennom en produksjon på i alt 50 bøker, fortalt det islandske folks historie og kamp for selvstendighet, og regnes som landets moderne nasjonalskald. I 1957 kom romanen Brekkukotkrønike ut, der nettopp nasjonal identitet og frigjøring står sentralt. Laxness forteller her historien om hverdagslivet på Island rundt århundreskiftet 18-1900. Fortelleren heter Álfgrímur, og han ble som spedbarn forlatt av sin mor og plassert hos Bjørn i Brekkukot, en respektert og bestemt mann med en sterk rettferdighetssans. I den fattige stua i Brekkukot kommer langveisfarende for

å føde, dø, dele sine bekymringer og for å få mat og husly. En fast gjeng blir boende, og de utgjør en del av bokas rike persongalleri, sammen med fiskere og bønder, kjøpmenn og andre. Livet i Brekkukot består av alt annet enn utskeielser. Nøysomhet er gull, og ingen overflødige ord blir noen gang uttalt.

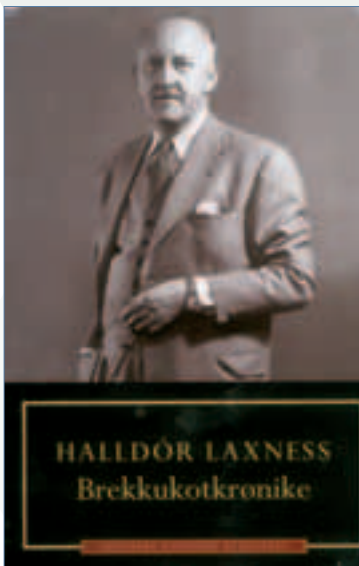
Offerskjebne

Romanens tragiske skikkelse heter Gardar Holm, og er en verdensberømt sanger som lever i rikdom og omgås celebriteter, høvdinge og andre stormenn verden over. Gardar Holm blir gjort til folkets ikon, i deres forsøk på å framstå som en sterk og selvstendig nasjon. Det viser seg imidlertid at Holms sangkarriere er en gedigen bløff, en fiksjon øyas rikmann har satt i scene for å smykke seg med glamour og berømmelse. Sangerens skjebne skildres med varme og nestekjærlighet. Fortelleren Álfgrímur får et spesielt forhold til Gardar Holm, og etter hvert avsløres bånd mellom dem som vitner om et uklart slektskap.

Nobelprisen

Laxness fikk Nobelprisen i litteratur i 1955, og to år etter utmerkelsen kom altså Brekkukotkrønike, som regnes som et av hans hovedverk, ut. Ikke verst med en slik prestisjetung pris hengende over

Halldór Laxness
Brekkukotkrønike
Oversatt av Tone
Myklebost
Forlaget Oktober (2000)

seg. Laxness regnes som en formbevisst forfatter og var kjent for sin språklige fornyelse. Han lærte fra sagaene at mye skjer mellom linjene. Prosaen hans er avdempet og nøktern, men mangler likevel ikke temperament. Midt oppi de grå og karrige omgivelsene Laxness skildrer, strør han også rundt seg med humor som best kan karakteriseres som tragikomisk. Til tross for at Laxness var en forfatter som etter hvert orienterte seg mot modernismen, er denne romanen utformet i ren klassisk stil, med den realistiske romanen som forbilde.

Samtidig som Laxness skrev romaner, leverte han essays som vitner om et sterkt samfunnsengasjement. Han var opptatt av filosofiske problemer, konverterte til katolisismen, og ble senere inspirert av den østlige taoismen. Han var venstreradikaler og etter hvert kommunist. Men først og fremst var han en stor humanist. I Brekkukotkrønike står humanismen sentralt. Laxness var en forfatter med noe på hjertet, og som Bjørn i Brekkukot hadde også han en utpreget rettferdighetssans. Romanen er en hyllest til det islandske folk med deres lynne og skikker. I den grad tittelen "nasjonalskald" har noen verdi, er jeg overbevist om at Laxness har gjort seg fortjent til den.

Noen utgivelser av Halldór Laxness (1902-1998):

Den store veveren fra Kasmir	(1927)
Folkeboka	(1929)
Salka Valka	(1931-32)
Islands klokke	(1943-46)
Atombasen	(1948)
Brekkukotkrønike	(1957)
Bygdekrønike	(1970)

Medlems
Rådgiveren

Kun for medlemmer

Medlemsrådgiveren er et helt nytt betjeningskonsept fra DnB-konsernet, spesielt utviklet for å ivareta dine finansielle interesser som foreningsmedlem. Medlemsrådgiveren er en del av samarbeidsavtalen mellom din forening og DnB-konsernet, med sine leverandører: Den norske Bank, Postbanken, Vital Skade og Vital Forsikring.

Her får du alle bank- og forsikrings-tjenestene samlet på ett sted. Medlemsrådgiveren tilbyr faglig kompetanse på de produkter og tjenester avtalen omfatter og kjennskap til dine gunstige betingelser som medlem.

Avtalen gir deg et langt bedre tilbud enn om du skulle forhandlet på egenhånd.

Ring 04700
- så vet du mer

Medlemsrådgiveren - Bank- og
forsikringstjenester levert av DnB-konsernet.

Amerikansk reiselektor: – Norge ikke særlig amerikanisert!

Av Svein M. Sirnes

"Det sies at Norge er det mest amerikaniserte land i Europa, men det er slett ikke mitt inntrykk!"

Det sier dr. James Deutsch fra George Washington University i Washington, DC, som siden september 2002 har hatt stipend fra Fulbright-stiftelsen og vært amerikansk reiselektor i Norge. Når han på slutten av skoleåret returnerer til USA, vil han ha besøkt nærmere 100 norske videregående skoler, fra Longyearbyen i nord til Gran Canaria i sør.

James Deutsch ble født i New York City, vokste opp i New Jersey og gikk på college i Massachusetts med amerikansk kulturkunnskap som hovedfag. Ifølge hans lange og imponerende CV har han bodd i 12 stater og bl.a. vært arkeolog, skogvokter, bibliotekar, journalist, ja, til og med lokkfører i Disney World. Etter at han tok sin Ph.D.-eksamen i American Studies i 1991, fikk han lyst til å se andre deler av verden og sa ja til engasjementer ved universiteter i Armenia, Bulgaria, Tyskland, Kirgisistan og Polen. I tillegg har han vært gjesteforeleser i Albania, Hviterussland, Kasakhstan, Slovenia og Tyrkia.

Til Norge kom han fordi landet er det eneste som har en stilling for en "roving scholar"- eller reiselektor.

-- På overflaten er det kulturelle felles trekk mellom det norske og det amerikanske samfunnet. Eksempler er "fast food", populærmusikk, samt film og tv-underholdning, men det er enda flere og grunnleggende forskjeller. Jeg ble f.eks. meget forbauset da jeg så hvilken enorm interesse det var for filmen "Ringenes Herre" i Norge. Også i USA har den vært populær, men ikke noen steder har vi sett det hysteriet som filmen avstedkom her til lands. Jeg tror at grunnen til det er at den ikke har én selvstendig helt, som tilfellet er i de fleste amerikanske filmer, men et brorskap rundt ringen, der mennesker, alver, dverger, hobbitter, orker og andre er med.

-- Hva er etter ditt syn den største forskjellen mellom nordmenn og amerikanere?

--Det er nok vår individualisme, trangen og evnen til å stå på egne bein, til å klare oss selv, være selvstendig og uavhengig. Dette er roekte amerikanske verdier som er betydelig mindre fremtredende i Norge. Gruppen spiller en helt annen og mer sentral rolle hos dere, og samarbeid, lagånd og teamwork står mye sterkere enn individuell konkurranse. Det slår meg hvor opptatt norske elever og studenter er av prosjekter som de kan gå

James Deutsch. Foto: Privat

sammen om. Dette er betydelig mindre utbredt i amerikanske skoler og høyskoler, der folk bedømmes på helt individuelt grunnlag, og ikke som medlemmer av en gruppe. Å gi alle samme karakter på den måten ville være utenkelig hos oss.

Ikke lenge etter at Deutsch kom til Norge, fikk han høre om Janteloven.

-- Ingen tvil om at den fortsatt har et solid grep på Norge og nordmenn. Her skal man ikke skille seg altfor mye ut, skjønner jeg!

--Er det økende anti-amerikanisme i Norge?

--Jeg har selvsagt hørt folk si at det er stadig flere nordmenn som har et kritisk syn på USA og det landet står for, ikke minst i utenrikspolitikken, men jeg har personlig ikke støtt på anti-amerikanske holdninger. De elevene og lærerne som jeg har møtt, har behandlet meg med stor respekt, og jeg har registrert en seriøs og oppriktig interesse for amerikansk litteratur, kultur og samfunnsliv.

- Når læreren har mistet makten i norsk skole, har andre fått den!

 Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norsklektorlag.no

Jon Hustad kom med krasse angrep på Arbeiderpartiets skolepolitikk og 70-års reformpedagogikk på folkemøte i Bergen.

Jon Hustad provoserte og engasjerte bergenserne. Foto: P.T.L.

Det ble etter hvert høy temperatur i salen da skolekritiker og historiker Jon Hustad innledet til folkemøte om skolen i Bergen. Bergenserne gikk mann av huse for å høre den etter hvert så kjente skolekritikeren, og leder i Hordaland lektorlag Svein Einar Bolstad kunne ønske nesten hundre tilhørere velkommen den solfylte torsdagskvelden rett etter påske i Bergen katedralskoles kantine. Det var vel nesten skjebnes ironi at hele arrangementet om kunnskap og kvalitet i skolen ble akkompagnert av russeglam fra russen som sprang ut samtidig i skolegården rett utenfor møtelokalet.

Jon Hustad baserte foredraget på boka si "Skolen som forsvann" som ser ut til å

Mye folk på Hordaland Lektorlags folkemøte. Foto: P.T.L.

bli en klassiker i skolekritikken. På bakgrunn konkrete eksempler fra sin egen undervisning i grunnskolen viste Hustad hvor lavt kunnskapsnivået i norsk skole er blitt. Hustad forklarer skolehistorisk hvordan det er blitt slik. Han angriper Arbeiderpartiets skolepolitikk i vendinger som får tilhørerne til å hoppe i stolen: - Kunnskapshatet har dype røtter i arbeiderbevegelsen, sa Hustad, og han rettet kritikken spesielt mot Gudmund Hernes, som han ser på som norsk skoles store katastrofe. – Det norske politiske systemet er ikke laget for å demme opp for en slik mann, sa Hustad som angrep Hernes for å være en diktatorisk maktperson. Hustad går ikke av veien for å navngi dem han ser som ansvarlige for miserene i norsk skole, og de progressive reformpedagogene fikk gjennomgå: Øverst på lista over skadevoldere står Edvard Befring, Eva Nordland og Mosse Jørgensen. For dem er elevene et offer, og der det er et offer, er det en overgriper, nemlig læreren.

Utgangspunktet deres er at det er synd på barn og unge: " I virkeligheten har barn i Norge det ikke godt" , fastslo Eva Nordland alt i 1971.

Hustad snakket også mye om det han kaller "deklasseringen av lærerne fra fagpersoner til omsorgsarbeidere". Han trodde at grunnen til at norsk skole fortsatt fungerer på en måte, er at man har mange eldre lærere som forsøker å være brannslukkere. Han så svært pessimistisk på framtida – når de nyutdannede lærerne etter hvert slipper til.

Hva kan man gjøre?

I den svært engasjerte debatten kom både lærere, foreldre og studenter til orde. Noen mente at Hustad så for svart på skolen, og etterlyste hvilke konkrete forslag han hadde for å redde norsk skole. Hustad overrasket nok salen da han greitt svarte på denne innvendingen med å liste opp en rekke konkrete forslag som falt i forsamlingens smak: Førskolelærerne må ut av barnetrinnet,

de erfarne lærerne må undervise fra 1. årstrinn, mennene må tilbake til skolen. Videre mente han at vi må akseptere tidligere spesialisering – minimum fra 7.klasse. Vi bør reservere allmennfaglig studieretning for ca.20-25% av årskullet. Vi må hente det beste fra andre lands pedagogikk, ikke det dårligste slik vi har gjort til nå, svarte Hustad.

Hustad vil gi lærerne makten tilbake i skolen: Når læreren har mistet makten, har andre fått den, sa Hustad. Og han siktet da til politikere, byråkrater og reformpedagoger.

Den store støtten Hustad fikk fra foreldre og studenter i salen, viste at han har mange forbundsfeller i sin kamp for en bedre skole. Gjennom blandingen av spissformuleringer og solide historiske kunnskaper kan knapt noen måle seg med Hustad når det gjelder å stimulere til skolepolitisk tenkning og debatt.

Lektorutdannelsen i ny gradsstruktur

Av Svein Magne Sirnes

Svein M. Sirnes er leder i Sogn og Fjordane lektorlag. Foto: P.T.L.

Tidvis dukker det opp artikler i Lektorbladet og i Norsk Lektorlags nettavis der det spørres om vi nå vil få en "lektor light" i norsk skole. Ja, et av foredragene på landsmøtet i mars hadde sågar dette spørsmålet som undertittel.

Det er ikke det minste rart at denne saken opptar Norsk Lektorlags medlemmer. Men som Jan Ommundsen, en av arkitektene bak utformingen av den nye lektorutdannelsen ved Universitetet i Oslo, fastslo i sitt foredrag på Leangkollen 29. mars: Det blir to alternative lektorutdannelse, en femårig (med en praktisk-pedagogisk del som en integrert årshet) og en seksårig. Mange vil nok med rette omtale det femårige løpet som en light-variant. Avgjørelsen om innføring er imidlertid for lengst tatt, noe vi nå bør akseptere.

Slutt å snakke om "lektor light"!

Fortsetter vi å snakke om "lektor light", vil det kunne virke som en stigmatisering av lektorer med mastergrad. Følgen kan bli at disse velger en annen lærerorganisasjon enn NLL den dagen de kommer ut i skolen. Min oppfordring til NLLs medlemmer er altså: La oss droppe betegnelsen "lektor light".

Men dermed er det ikke sagt at vi ikke skal analysere og ha synspunkter på innføring av ny gradsstruktur og hvilke følger dette vil få for lektorutdannelsen.

Vaktbikkje

Ettersom ikke bare universitetene, men også de regionale høyskolene tilbyr studier frem til mastergrad (ja, til og med til doktorgrad), er det viktig at NLL fungerer som vaktbikkje og sørger for at alle stiller de samme solide faglige krav. Det er i dag kamp om studentene blant høyskolene, og det er grunn til å tro at det i tiden fremover vil komme en rekke tilbud til adjunkter (både med lærerskolebakgrunn, tradisjonell cand.mag.-eksamen og ny bachelor-grad) som vil utvide til mastergrad for å få lektorkompetanse. Det er spesielt viktig at utradisjonelle studieopplegg blir kritisk gjennomgått av NLL.

Bort med opprykkstitlene!

Som kjent er det i dag to lønnskategorier for adjunkter og lektorer: henholdsvis med og uten opprykk. Personlig har jeg alltid oppfattet disse som lønnskoder, ikke som titler i vanlig forstand (de fremgår f.eks. ikke av Lov om lærerutdanning). Jeg har alltid ment at opprykksbetegnelsene er typiske eksempler på slett byråkratnorsk. Spesielt "adjunkt

med opprykk" (som etter hvert er blitt ganske utbredt) har hatt en tendens til å dukke opp i revytekster av ymse slag, og mange drar på smilebåndet når en i f.eks. i et tv-program sier "adjunkt med opprykk" på spørsmål om hva slags yrke en har. (Det var en kvinne som gjorde nettopp det på TV 2 i fjor høst. "Da er du antakelig nesten lektor, da?" spurte programlederen og fikk et bekræftende nikk til svar.) Personlig ville jeg se det som en fordel om ordet "opprykk" ble fjernet.

Lektorer med doktorgrad

Når vi analyserer følgene av ny gradsstruktur på lektorutdannelsen, må vi ikke glemme at vi i årene som kommer, trolig vil få et økende antall kandidater med ny doktorgrad (dr.art., dr. scient., dr. polit. osv.). Sjansen er til stede for at noen av disse vil søke seg inn i videregående skole. Studerer en utviklingen i land som har lignende doktorgrader (f.eks. USA), vil en se at det er et ikke ubetydelig antall personer med Ph.D.-eksamen i "high school" eller videregående skole. Jeg tror det er viktig at Norsk Lektorlag tydelig signaliserer at det er organisasjon for denne gruppen lektorer også.

HVORFOR TRENGER VI INDIVIDUELLE LØNNSTILLEGG I SKOLEN?

Individuelle lønnstillegg er en mekanisme som forsterker og synliggjør allerede eksisterende forskjeller mellom i prinsippet likeverdige "medarbeidere" i skolen. Dårlig arbeidsmiljø i skolen er dessverre ikke noe som ble innført med "trynetilleggene". Rektorer har i lang tid mer eller mindre bevisst brukt de midler de har til rådighet for å differensiere arbeidsbyrden blant lærerne.

Motivene for dette kan være ulike; men de fleste rektorer har behov for å knytte til seg en krets av lojale støttespillere når de selv mangler autoritet eller faglig kompetanse. Slike egenskaper følger ikke stillingen, og det er dessverre slik at de fleste rektorer blander egne markeringer og lyst til maktutøvelse med evner til å administrere og være en pedagogisk leder.

Rektorer har altså et bredt spekter av midler til sin rådighet for å gjøre arbeidets art og innhold så ulikt som mulig for sine "medarbeidere" – nå også en ekstra premiering gjennom individuelle lønnstillegg til de lærere som allerede har det mest fordelaktig. Motivene for å "belønne eller straffe" er stort sett like uklare som kriteriene for lønnstillegg, men i tillegg til ovennevnte behov for en kjerne av servile "ja-lærere" vil de fleste med erfaring fra skolen kunne gjenkjen-

ne åpenlys nepotisme, ren vilkårlighet og elendig planlegging, blind tro på enkelte læreres pedagogiske selvskryt og selvfølgelig mer eller mindre uttalte ønsker om å straffe enkelte lærere – særlig de som for eksempel kan ha reflekterte og kritiske spørsmål til diffuse utviklingsprogram eller administrasjonens ufeilbarlighet.

I hele systemet er det innebygget en psykologisk og selvforsterkende tendens; de lærere som har gode arbeidsbetingelser, får også mer overskudd til både selvskryt og til å uttrykke uhemmet enighet med selv de mest merkverdige av rektorenes påfunn.

Jeg har valgt noen tilfeldige, men høyst effektive virkemidler til å differensiere lærernes arbeidsbyrde i skolehverdagen for å illustrere poengene mine.

- Enkelte lærere har bare små grupper de underviser, eller de har færre undervisningstimer enn vanlig fordi de ofte deltar på diverse diffuse møter, mens andre har bare fulle klasser – i ungdomsskolen opp til 30 elever.

- Enkelte lærere underviser i bare ett fag; andre blir i tillegg til kanskje tre fag også satt til å undervise i fag de ikke har formalkompetanse i.

- Enkelte lærere har store deler av arbeidstiden sin som to-lærer; dette noe paradoksale uttrykket innebærer stort sett i praksis at de er til stede i en annen lærers undervisning. Det vanlige er at denne "radiator-læreren" ikke har noe ansvar for verken planlegging, gjennomføring av timene eller etterarbeid / retting.

- Mange lærere får selvsagt alltid sine egne ønsker oppfylt når det gjelder timeplan, elever og fag. Rektorene er lydhøre overfor sine mest lojale medarbeidere. Andre lærere blir "beordret" til å ta over vanskelige klasser, uten egen innflytelse på noen aspekter av arbeidsdagen.

- Mange lærere er veldig ofte på diverse høyst tvilsomme kurs, mens andre aldri får denne muligheten. I forlengelsen av dette får selvsagt enkelte lærere også spesiell hjelp og oppfølging av administrasjonen fordi de driver med hva som besnærende nok kalles pedagogisk utviklingsarbeid.

- Rektorene kan også styre sammensetningen av elevene; alle vet at i enkelte klasser er det overhyppighet av problemløvere. Man kan vel tenke seg til hva dette kan medføre av ulikheter i arbeidsbyrden.

- Rektorene velger bort å kommunisere med enkelte lærere. Disse usynliggjøres i skolen og får ikke engang svar på skriftlige henvendelser. Når dette blir satt i system og benyttet av flere, er vel mobbing det rette begrepet.

- Enkelte lærere blir alltid trukket frem av rektorene som gode medarbeidere uansett hvor inkompetente de måtte være. Ros er et sterkt virkemiddel; rektor kan tolke en blomsterbukett gitt som gave av elever og foreldre etter endt skoleår som enten velfortjent påskjønnelse, eller som ditto bestikkelse.

- Enkelte lærere blir personlig utskjelt foran kollegene etter saksorienterte, men kritiske spørsmål til ledelsen eller en desorientert foredragsholder som

inviterer til diskurs uten å kjenne begreps innhold. Andre lærere blir trukket frem som pedagogiske fyrårn, selv om de knapt kan stave ordet "matematikk" riktig, eller har gjort noe mer banebrytende enn å servere kaffe og kaker til rektor.

- Et spesialtilfelle må sies å være de få mulighetene til stillingsopprykk som skoleverket har og hvor rektorene har innflytelse over tilsetningen. I sin hierarkiske visdom virker det som om rektorene tilsetter rådgivere ikke etter formelle kriterier som utdanningsbakgrunn, men etter søker-ektefellenes stilling og posisjon.

I skolen råder som kjent harmoni, fred, likeverd, rettferdighet og de politisk kor-

rekte holdningene – men graden av disse honnørbegrepenes utbredelse er altså sterkt avhengig av hvem man spør. Svaret på spørsmålet i overskriften burde nå være klart – skolen lider under en mengde uegnede rektorer, helt uten administrative eller pedagogiske lederegenskaper. Disse trenger et ekstra virkemiddel for å konsolidere sine vaklende posisjoner. I denne konteksten blir "trynetillegg" som betegnelse på individuelle lønnstillegg en eufemisme. Jeg skal ikke her komme med alternative betegnelser som tar utgangspunkt i den menneskelige biologi.

*Cand. paed. Kjell Segrov,
lektor i ungdomsskolen i Oslo.*

Den Akademiske Lærerstands Understøttelsesselskap

Selskapets årlige generalforsamling ble avholdt ved Oslo katedralskole onsdag den 26. mars 2003.

Årsregnskapet, gjennomgått og funnet i orden av revisor, ble godkjent. Dette viste at Understøttelsesselskapet i 2002 hadde utbetalt kr.25600 i bidrag til trengende. Gravferdsbidragene beløp seg til kr.6000,-.

Så vel styrets formann, lektor Frøydis Dietrichson, som nestformann, lektor Petter Bjør-Hansen, ble gjenvalgt.

Styrets innenbys medlemmer var i år på valg. Rektorene Finn Egeland og Paul Jasper fikk begge fornyet tillit. To nye Oslo-kandidater ble valgt inn: lektorene Clemens Saers og Kari Midttømme. Styret består ellers av lektorene Harald Berg (Mysen), Arve Strømman (Atlanten) og Wenche Smestad (Bergen katedralskole). Revisor Tormod Nygaard aksepterte også gjenvalg.

Det ble besluttet å øke størrelsen på gravferdsbidraget til kr.2700 med virkning fra 1.april 2003.

D.A.L.U.S. har etter oppdatering av medlemslistene rundt 1.070 medlemmer og antallet forventes å holde seg jevnt. Selskapet har vært i virksomhet siden 1899 og tar med glede imot nye medlemmer. Kontingent for livslangt medlemskap er beskjedne nr.500,-. Interesserte bes henvende seg til forretningsfører, direktør Kjell Gjævenes, Sognsveien 6A, 0451 Oslo,- eventuelt til selskapets sekretær, lektor Øystein Skjæveland, Bleikerfaret 97, 1387 Asker.

Ø.S.

Advokatens spalte

Advokat Geir Lippestad er Norsk Lektorlags faste advokat.

Han tar opp aktuelle juridiske spørsmål av interesse for medlemmene. Som en medlemsfordel i Norsk Lektorlag tilbyr advokat Lippestad medlemmene inntil en time gratis juridisk konsultasjon i private saker som ikke angår arbeidsforholdet. For private saker kan du kontakte advokat Lippestad på tlf. 22 34 61 36 eller pr. e-post: geir@lippestad.no

Foto: Privat

INGEN PLIKT TIL Å OPPLYSSE OM GRAVIDITET

Jeg får ofte spørsmål fra arbeidstakere om de har plikt til å opplyse arbeidsgiver om graviditet. EU – domstolen avsa den 27. februar 2003 dom om fortolkning av EUs direktiv 76/207/EØF om gjennomføring av prinsippet om likebehandling av menn og kvinner i forhold til muligheter til utdanning, arbeid, arbeidsforhold og forfremmelse.

Arbeidstaker ble fra 1988 ansatt som sykepleier ved en tysk bedrift. Arbeidstakeren gikk ut i svangerskapspermisjon som skulle vare i tre år. Hun ba imidlertid allerede januar 2001 om å bli gjeninnsatt i sin stilling, noe arbeidsgiveren aksepterte med virkning fra 9. april 2001. På dette tidspunkt var arbeidstakeren på nytt gravid, men hun opplyste ikke arbeidsgiveren om dette før 10. april 2001. Arbeidsgiveren påsto at avtalen om gjeninntreden var fremkalt ved svik og ba arbeidstakeren fratre stillingen fra den 11. april 2001.

EU domstolen uttaler bl.a. at når arbeidsgiver nektet en kvinnelig arbeidstaker å komme tilbake til sin stilling før svangerskapspermisjonen er utløpt, innebærer det direkte en forskjellsbehandling på grunnlag av kjønn. Når en arbeidsgiver ikke kan ta hensyn til en eventuell graviditet ved fastsettelsen av den enkeltes arbeidsvilkår, kan arbeids-

takeren ikke pålegges noen plikt til å opplyse om sin graviditet. At arbeidstakers formål med sin gjeninntreden var å oppnå økonomiske fordeler ved å være i arbeid når hun fødte sitt annet barn, endrer ikke det faktum at arbeidsgiveren har utvist en forskjellsbehandling pga. kjønn.

Direktivet må forstås slik at kvinnelige arbeidstakere som med arbeidsgivers samtykke ønsker å gå tilbake til sin stilling før svangerskapspermisjonen er utløpt, ikke er forpliktet til å opplyse arbeidsgiveren om en eventuell graviditet. Unntak kan imidlertid tenkes dersom lovbestemte forbud mot at gravide utfører visse arbeidsoppgaver, medfører at kvinnen ikke vil kunne utføre sine arbeidsoppgaver i fullt omfang.

Vennlig hilsen
Geir Lippestad
Advokat

norsk lektorlag

Sekretariat:
Norsk Lektorlag, Keyzers gate 5,
0165 Oslo.
Telefon: 23327994,
telefax: 23327990,
Nettsider: www.norsklektorlag.no
E-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Generalsekretær:
Otto Kristiansen
Tlf. 23327994 (a),
48171611 (m),
e-post:
otto.kristiansen@norsklektorlag.no

Leder:
Gro Elisabeth Paulsen, Gjøvik.
Tlf. 61131307 (a), 91327691 (m),
e-post:
groepau@hotmail.com

Sentralstyret

1. nestleder:
Helge Bugge Eriksen, Skien
Tlf. 35905850 (a), 35545630 (p),
e-post: buggeriksen@hotmail.com

2. nestleder:
Sigrid Skogan, Steinkjer.
Tlf. 74121700 (a), 74161431 (p),
92810979 (m)
e-post: Sigrid.Skogan@c2i.net

Else Alvik, Ås, forsikringsansvarlig.
Tlf. 64975765 (a), 64940825 (p),
91583351 (m),
e-post: else.alvik@norsklektorlag.no

Else Wigen Berner, Stavanger.
Tlf. 51529560 (a), 51581473 (p),
90940113 (m)
e-post: eberner@c2i.net

Just Almås, Lillehammer, sekretær.
Tlf. 61224216 (a), 61257261 (p).

Geir Haagensen, Steinkjer.
Tlf. 74160170 (a), 41200323 (m)

Fred O. Slutaas, Elnesvågen, nettredaktør.
Tlf. 71266400 (a), 71262942 (p),
e-post: fred.olav.slutaas@norsklektorlag.no

Inge Johnsen, Asker.
Tlf. 66907240 (a), 66901850 (p),
e-post: ijohnsen@start.no

Fylkeslagene:

Akershus Lektorlag	Leder Rudy Wolff		95 10 36 80	rudy.wolf@sensewave.com
Aust Agder Lektorlag	Leder Terje Repstad	Møglestu vgs.	37 27 29 72	terje.repstad@moglestu.vgs.no
Buskerud Lektorlag	Leder Niels Petter Vardøen	Strømsø vgs.	66 98 04 72	niels.vardoen@skole.bfk.no
Finnmark Lektorlag	Leder Roald Johansen	Vadsø vgs.	78 95 29 60	roald.johansen@vdsvgs.finnmark-f.kommune.no
Hedmark Lektorlag	Leder Inger Kristin Thorstad	Ringsaker vgs.	62 34 22 65	ingkrith@online.no
Hordaland Lektorlag	Leder Svein Einar Bolstad	Sotra vgs.	55 26 64 39	svein.einar@bolstad.to
Møre og Romsdal Lektorlag	Leder Kjell Skorgevik	Fagerlia vgs.	70 12 16 27	kjell.skorgevik@sensewave.com
Nord Trøndelag Lektorlag	Leder Bjørn Frosthammer	Olav Duun vgs.	74 27 37 99	bjoern@kvalito.no
Nordland Lektorlag	Leder Jørund Eldevik	Bodø vgs.	75 51 54 94	Jorund.Eldevik@bodo.vgs.no
Oppland Lektorlag	Leder Just Almås	Gausdal vgs.	61 25 72 61	justalmas@hotmail.com
Oslo Lektorlag	Leder Jon Hybert Sand	Nordstrand vgs.	66 80 70 78	jonsand20@hotmail.com
Rogaland Lektorlag	Leder Else Wigen Berner	Bergeland vgs.	51 58 14 73	eberner@c2i.net
Sogn og Fjordane Lektorlag	Leder Svein M. Sirnes	Hofstad vgs.	57 82 71 63	sognogfjordanelektorlag@hotmail.com
Sør Trøndelag Lektorlag	Leder Anne Kath. Meese	Malvik kommune	73 91 25 71	ac-meese@online.no
Telemark Lektorlag	Leder Tor Henning Olssen	Bamble vgs.	35 96 09 21	tholssen@hotmail.com
Troms Lektorlag	Leder Solveig Ryeng	Kvaløya vgs.	77 69 53 44	fjaera@hotmail.com
Vest Agder Lektorlag	Leder Kai Haugen	Vågsbygd vgs.	38 08 56 60	kaha4@isyd.no
Vestfold Lektorlag	Leder Odd A. Frydenberg	Sande vgs.	33 05 16 78	oddfvr@vfk.no
Østfold Lektorlag	Leder Hroar Gravning	St. Olav vgs.	69 34 69 39	hr_gravn@stolav.vgs.no

Tilstandsrapporten for norsk skole i 2002: - Skolene vurderer ikke om utviklingsarbeidet bedrer elevenes læringsresultat!

- Det er for store forskjeller i skolen. Jenter presterer bedre enn gutter, og foreldres utdanningsnivå har stor betydning for de oppnådde karakterene. Elever med minoritetsbakgrunn presterer i gjennomsnitt lavere enn andre elever. Dette harmonerer dårlig med at vi kan kalle skolen vår en enhetsskole, sa statssekretær Helge Ole Bergesen under presentasjonen av Tilstandsrapporten for utdanningssektoren 2002 i Læringscenterets lokaler den 22.mai. Statssekretæren kom med disse uttalelsene etter å ha lest den omfattende "årsmeldingen" for norsk skole som Læringscenteret utarbeider hvert år.

Ut fra et omfattende statistisk materiale gir rapporten klare innrømmelser om at ikke alt står til som det burde i skolen.

Det heter bl.a. i rapporten at til tross for en målbevisst innsats rettet mot tilpasset opplæring og integrering av svake grupper i skolen, er effekten av sosiale forskjeller i norsk skole større enn man burde forvente sammenliknet med andre nordiske land. Rapporten fremhever det som positivt at elevene trives godt på skolen. Rapporten mener at elevenes mulighet for medvirkning er en vesentlig faktor for motivasjon, trivsel og mestring. Men det er behov for økt kompetanse hos skoleeierne og i skolene om forebygging og håndtering av problemadferd.

Direktør Jostein Osnes i Læringscenteret framhevet det som svært positivt at mange norske skoler har tatt tak i problemet med mobbing som ledd i en

landsomfattende kampanjen mot mobbing. 170 kommuner har utarbeidet lokale manifeste mot mobbing.

Osnes sa videre at det er spesielt viktig å ta svake resultater i basisferdigheter som lesing og matematikk på alvor.

Den mest tankevekkende opplysningen i Tilstandsrapporten er at mange skoler og skoleeiere ikke vurderer i tilstrekkelig grad effektene av utviklingstiltakene i forhold til elevenes læringsresultat. Man har ikke en gang systemer for å fange opp om utviklingsarbeidet forbedrer læringsresultatene!

Tilstandsrapporten finnes på Læringscenterets nettsider: <http://www.ls.no>.

21. mai.

I klasserommet. Jeg er også moderne lærer. Nå har vi tysktime i 1. klasse. Jeg sitter i et nesten tomt klasserom. To elever sitter nede i kroken og småprater, riktignok bøyd over et kart over Østerrike. Vi har nemlig prosjekt. To og to elever har fått hver sin by i Østerrike som de skal presentere for klassen. Noen er på datarommet, noen er i biblioteket og hele to er i klasserommet. En elev ringer meg på mobilen hjemmefra og lurer på om det er o.k. at han heller arbeider hjemme. Jeg sier ja – han rekker jo ikke fram til timen på skolen likevel. Og så tenker jeg raskt: Det må da være toppen av moderne undervisning: Elevene er hjemme, ikke på skolen i hele tatt – hver med sin individuelle læreplan. Tenk hva man ville spare av penger med en slik ordning satt i system! Denne ideen må Kristin få vite om!

Men tilbake til klasserommet: Elevene svirrer rundt – og jeg sitter og tenker på et behagelig sted: Hytta. Snart er det ferie. Men lærer elevene mine noe tysk i denne timen tro?

Da er det godt å vite at ansvaret ikke er mitt – det er jo ansvar for egen læring. God sommer!

- pertlars -

